

ӘӨЖ 376.1

МРНТИ 14.07.01

DOI 10.56525/BSJU8004

МАҒЖАН ПЕДАГОГИКАСЫ ЖӘНЕ ОНЫҢ ҚҰНДЫЛЫҒЫ**Набиева Л. И.**Yessenov University, Ақтау, Қазақстан
e-mail: Lazzat1.nabiyeva@yu.edu.kz

Аңдатпа. Мағжан Жұмабаевтың педагогикасы – ұлттық тәрбие мен білім берудің негізінде дамыған ерекше жүйе болып табылады. Оның педагогикалық көзқарастарының басты ерекшелігі адамгершілік пен рухани құндылықтарды, ұлттық дәстүрлер мен мәдениетті білім беру үрдісіне енгізуге негізделген болатын. Мағжан Жұмабаев баланы тек ақыл-ойдың дамуы ғана емес, сонымен қатар жан-жақты тұлға ретінде тәрбиелеуді мақсат етті. Ол тәрбие арқылы адамның шығармашылық қабілеттерін ашуға, оның бойында еркін ойлауды қалыптастыруға айрықша мән берді. Ақынның «Педагогика» атты еңбегінде ұлттық мектептің маңызы, тәрбие мен білімнің қоғамға пайдалы азамат тәрбиелеудегі рөлі туралы ойлар кеңінен қарастырылған. Мағжанның педагогикалық мұрасы қазіргі білім беру жүйесі үшін өте өзекті, себебі оның идеялары балаларды адамгершілік тұрғыдан тәрбиелеуге, шығармашылықты дамытуға және ұлттық құндылықтарды сақтауға бағытталған. Аталмыш мақалада қазақтың ұлы ақыны Мағжан Жұмабаевтың педагогикалық көзқарастары мен ойлары терең талданады. Оның педагогикалық мұрасы ұлттық тәрбие мен білім беру жүйесіне бағытталған маңызды ұсыныстарды қамтиды. Мақалада Мағжан Жұмабаевтың адамды тәрбиелеу, тұлғалық дамуды жетілдіру және ұлттың рухани құндылықтарын сақтау мәселелеріне ерекше назар аударғаны айтылады. Ақынның педагогикалық тұжырымдары қазіргі заманғы білім беру жүйесінде де өзекті болып отыр. Оның шығармаларындағы тәрбиелік мәні зор идеялары бүгінгі күннің оқытушылары үшін аса маңызды әрі құнды болып табылары сөзсіз. Мақалада Мағжан Жұмабаевтың педагогикалық мұрасын жаңаша тұрғыдан зерттеп, оның құндылықтарын қазіргі қоғамда пайдалану жолдары ұсынылады. Мақалада қазақтың ұлы ақыны мен педагогы Мағжан Жұмабаевтың педагогика ғылымына қатысты көзқарастары мен оның адам тәрбиесіндегі рөлі және ұлттық білім беру жүйесіндегі орны талданады. Мағжан Жұмабаев өзінің шығармашылық қызметінде, әсіресе «Педагогика» атты еңбегінде, білім мен тәрбие мәселелерін терең зерттеп, ұлттық болмысқа сай тәрбиенің маңыздылығын атап өтті. Ол тәрбие арқылы жеке тұлғаны қалыптастыру, адамгершілік қасиеттерді дамыту және патриоттық сезімді тәрбиелеу қажеттігін қадап айтқан болатын. Мағжанның педагогикалық идеялары адамды ақыл-ой, жүрек, және жан-тәні арқылы тәрбиелеуге негізделген. Ол мектепті тек білім ордасы ғана емес, сонымен қатар адамзаттың мәдени, рухани болмысын қалыптастыратын орын ретінде қарастырған болатын. Оның көзқарастары бойынша, баланың дамуында ұлттық дәстүрлер мен тілдің, өнер мен әдебиеттің рөлі өте маңызды. Мақалада Мағжан Жұмабаевтың педагогикалық мұрасы мен оның қазіргі білім беру жүйесіне ықпалы талқыланады. Педагогиканың ұлттық негізде дамуы мен жастарды дұрыс тәрбие арқылы қоғамға пайдалы азаматтар етіп тәрбиелеу маңыздылығы ерекше атап өтіледі.

Түйін сөздер: педагогикалық көзқарастар, ұлттық тәрбие, білім беру жүйесі, адамды тәрбиелеу, тұлғалық даму, рухани құндылықтар, қазіргі заманғы білім беру, тәрбиелік мән, мұра, зерттеу, қоғам.

Кіріспе. Сонау жиырмамыншы ғасырдың басындағы қазақ қоғамындағы экономикалық және әлеуметтік өзгерістер көшпелі өмір салтын ұстанған қыр халқының қоғамдық санасы мен рухани әлеміне елеулі әсер еткені сөзсіз. Кеңес өкіметінің алғашқы жылдарында қазақ даласына келген жаңашылдықтар білім беру жүйесін жаңа деңгейге

көтеріп, халық ағарту ісіне серпін беруге педагогика мен психология саласындағы ой-пікірлердің дамуына айтарлықтай ықпал жасады. Мағжан қазақ зиялыларының арасында педагогика мен білім саласына ерекше мән беріп, терең ғылыми жұмыстар жазған жандардың бірі де бірегейі. Оның педагогикалық көзқарастары қазақ қоғамының сол дәуірдегі әлеуметтік және мәдени қажеттіліктеріне жауап беруге бағытталған болатын. Мағжан Жұмабаевтың педагогикасындағы ең басты қағидалардың бірі - білім мен тәрбиенің тығыз байланысы болды. Мағжанның педагогикалық еңбектері Қазақстанда білім мен тәрбиенің дамуына зор үлес қосты десек артық айтқанымыз емес. Оның педагогикалық көзқарастары мен идеялары ұлттық білім беру жүйесінің қалыптасуына, ондағы ұлттық тәрбиенің маңыздылығын түсіну мен дамытуда маңызды рөл атқарды. Мағжан Жұмабаевтың педагогика саласындағы еңбектері оның ұлттық, гуманистік және рухани ұстанымдарын білдіреді, бұл әсіресе сол дәуірдегі әлеуметтік-саяси жағдайларда өте өзекті болып табылады.

Мағжан Жұмабаев педагогикасында адамгершілік және ұлттық тәрбие мәселелеріне де ерекше мән берген. Ол білім беруде рухани байлыққа, ұлттың мәдениетіне, халықтың дәстүрлеріне негізделген тәрбие жүйесін қалыптастыруды мақсат етті. Мағжанның педагогикалық көзқарастарында адамның толыққанды дамуы үшін оқу мен тәрбие ісінің өзара үйлесімі мен шығармашылық бағыттың дамуы маңызды [1]. Мағжан өзінің қысқа ғана ғұмырында нағыз поэзия биігіне көтеріліп, сол биіктен мол нәр алған айрықша тұлға бола білді. Ең маңыздысы, алғашқы педагогикалық оқулықтарды жазып, үлкен мұра қалдырды. Оған дәлел 1922 жылы жарық көрген «Педагогика» оқулығы – педагогика ғылымына қосқан зор үлесі. Бұл ғылыми еңбегі он бес бөлімнен тұрады және олардың әрқайсысы педагогика ғылымын жан-жақты талдап, болашақ ұрпақ тәрбиесіне аса маңызды көмекші құрал болып отыр. Оқулықтың негізгі мақсаты – ақыл, мінез-құлық, сұлулық, дене тәрбиесін жеке-жеке талдап көрсету. Мағжан осы тәрбиенің төрт түрін түсіндіре келіп, егер адам баласына осы төрт тәрбие тегіс берілсе, оның тәрбиесі түгел болғаны. Бала берік денелі болса, түзік ойлайтын, дұрыс шешетін, дәл табатын ақылды болса, сұлу сөз, сиқырлы әуен, әдемі түрден ләззат алып, жан толқындырарлық болса, жамандықтан жаны жиреніп, жақсылықты жаны тілеп тұратын құлықты болса ғана дұрыс тәрбие алып, шын адам болғандығы. Балам адам болсын деген ата-ана осы төрт тәрбиені дұрыс орындасын деп тәрбие мақсатын айқындап берген [2]. Бүгінде Мағжан Жұмабаевтың бұл еңбегі ата-аналарға, мұғалімдерге, студенттер мен оқушыларға құнды, аса бағалы еңбек болып отыр.

Материалдар мен зерттеу әдістері. Бұл жұмысты жазу барысында автор Қазақстандық ғалымдардың, педагогтардың, тарихшылардың Мағжан Жұмабаевтың педагогикалық тұжырымдамасын зерттеген мақалалары мен монографияларына сүйенеді. Сонымен бірге Мағжан Жұмабаевтың педагогикалық көзқарастары туралы салыстырмалы зерттеу жүргізу үшін әлемдік және отандық педагогикада танымал болған классикалық педагогикалық теорияларға терең шолу жасалынды. Мағжан Жұмабаевтың педагогикасын зерттеуде әр түрлі әдістер қолданылды. Атап өтетін болсақ, теориялық талдау әдісі. Бұл әдіс арқылы Мағжан Жұмабаевтың педагогикалық ойлары мен тұжырымдамаларын жүйелі түрде зерттеп, олардың мазмұны, құрылымы және мәні талданды. Әрбір идеяның білім беру мен тәрбиедегі орнын анықтау үшін теориялық талдау жүргізілді. Бұл әдіс оның тұжырымдамаларының өз кезеңіндегі жаңашылдығын, сондай-ақ бүгінгі күнге дейін өзектілігін көрсету үшін пайдаланылды. Педагогикалық талдау әдісі Мағжан Жұмабаевтың педагогикалық тұжырымдамаларының нақты практикада қолданылуын зерттеу үшін, оның педагогикалық идеяларының білім беру үрдісіне қалай енгізілетінін және қандай нәтижелер беретініне талдау жасалды. Мағжан Жұмабаевтың педагогикасын зерттеу оның мұрасын терең түсіну үшін жан-жақты тәсілдерді талап етеді. Бұл зерттеу оның педагогикалық теорияларының қазіргі білім беру жүйесіндегі орнын анықтап, оларды жаңа педагогикалық әдістемелерге негіз ретінде пайдалануға мүмкіндік береді.

Зерттеу нәтижелері. Қазақ әдебиетінің жарық жұлдызы-Мағжан Жұмабаевтың педагогикалық тұжырымдамасы, негізінен, адамның рухани дамуына, жеке тұлғаның

калыптасуына сонымен қатар ұлттық тәрбиенің маңыздылығына бағытталған еңбек болып табылады. Оның педагогикасындағы басты идеялар мен ұстанымдарына ұлттық тәрбиені, адамгершілік пен рухани дамуды, тәрбие мен білімнің өзара байланысын, құндылыққа негізделген тәрбие мен шығармашылықты, еркіндікті, өзін-өзі тану мен дамытудың маңыздылығын, балаға деген құрмет пен сүйіспеншілікті жатқызуға болады. Мағжан Жұмабаев қазақ халқының рухани мәдениетін, салт-дәстүрін және тілі мен әдебиетін ерекше маңызды деп құрметтеген. Ол ұлттық тәрбие беру арқылы балалардың санасына халықтың мәдени мұрасын, ұлттың дүниетанымын, моралдық құндылықтарын сіңіруді өзіне мақсат тұтты. Адамның рухани дамуымен қатар, оның адамгершілік қасиеттерін басты міндет ретінде қарастырды. Ол ұрпақтың ойлау қабілетін дамыта отырып, ізгілікке, адалдыққа, ар-намысқа тәрбиелеу қажет деп есептеді. Бала өз халқының мәдениеті мен тарихын терең білсе, оның сана-сезімі жоғары болады. Мағжан Жұмабаев білім мен тәрбие бір-бірінен ажырамауы керек деп білетін. Ол білім беру барысында балалардың рухани дамуын, сезімталдығын, шығармашылық қабілетін арттыруға ерекше назар аударды. Бұл ұстаным өз кезегінде балалардың өзін-өзі тану мен өз ойларын еркін, ашық түрде білдіруіне мүмкіндік береді. Ұрпақтың бойында адами қасиеттерді қалыптастыру үшін балаларға дұрыс бағыт беретін құндылықтарды негізге алуды ұсынды. Бұл құндылықтар - адалдық, құрмет, ерлік, әділдік, еңбекқорлық сияқты қасиеттер болатын. Мағжан педагогикасында шығармашылық маңызды орын алады. Ол баланың жеке тұлғасының дамуы үшін оның шығармашылық қабілетін дамыту керек деп санаған. Балаға өз ойын еркін білдіруіне, өзін-өзі танытуға мүмкіндік беру маңызды дейді. Тәрбиеде жеке тұлғаның өзін-өзі тануы мен дамуына баса назар аударды. Бұл тұжырымдаманың негізгі мақсаты — баланы тек біліммен ғана емес, адамгершілік құндылықтармен де байыту болды. Мағжан балаға деген ерекше қамқорлық пен сүйіспеншілік ұстанымдарын ұстанды. Ол балаға тек білім мен тәрбие құралы ретінде емес, дербес тұлға ретінде қарауды ұсынды. Оның педагогикасында балаға сүйіспеншілікпен қарап, оның қызығушылығын ескере отырып, тәрбие жұмысын ұйымдастыру қажет деп есептеледі.[3]

Мағжан Жұмабаевтың білім беру саласындағы көзқарастары оның жалпы педагогикалық ойларымен тығыз байланысты. Оның білім беру туралы ойлары ұлттық тәрбие мен мәдениетке негізделген, бала тәрбиесінде рухани және адамгершілік құндылықтарды басты назарда ұстайды. Сонымен қатар Мағжан қазақ тілінің, мәдениетінің, әдебиетінің маңыздылығын ерекше атап өтіп, білім беру барысында осы ұстанымдарды басшылыққа алуды ұсынды. Ұрпағының саналы, рухты болып тәрбиеленуі, халықтың тарихы мен мәдениетін терең білу, оны жастарға жеткізу — Мағжан педагогикасының басты бағыттарының бірі болатын. Ол баланың жеке тұлғасы мен оның өзіндік ерекшеліктерін құрметтеп, білім беруді әр баланың қабілетіне сай ұйымдастыруды ұсынды. Мағжан әр бала өзінше дара, оған қолдау көрсету, оның дамуына кедергі жасамай, өзін-өзі танып-білуіне мүмкіндік беру керектігін айтты. Мағжанның педагогикасы бойынша, білім беру тек ақпаратты беру емес, сонымен қатар баланың тұлғалық дамуына, оның шығармашылық ойлау қабілетін арттыруға бағытталуы қажет. Мағжан Жұмабаев бала тәрбиесінде психологиялық аспектілерге де назар аударды. Оның ойынша, балаға білім мен тәрбие беруде оның психологиялық ерекшеліктерін де ескеру маңызды. Қазіргі білім беру жүйесінде психологиялық қолдау мен балалардың эмоционалдық жағдайына ерекше көңіл бөлінуі осы көзқарастың дұрыстығын дәлелдеп отыр.[4]

Қазіргі таңда Мағжан Жұмабаевтың педагогикалық көзқарастарының маңызы зор. Қазақстандағы білім беру жүйесі мен тәрбие ісі көптеген өзгерістерге ұшыраса да, Мағжанның идеялары өзектілігін жоғалтқан емес. Қазіргі қоғамдағы басты мәселелердің бірі — жастардың рухани құндылықтардан алшақтауы мен ұлттық тәрбиенің әлсіреуі болып отыр. Мағжан Жұмабаевтың шығармаларында айтылған ұлттық тәрбиенің негіздері қазіргі уақытта да өте маңызды болып табылады. Мағжанның «Тәрбие жайындағы ойлар» атты еңбегінде айтылғандай, ұлттық білім мен тәрбие балаға өз халқының тарихы мен мәдениетін таныту арқылы ғана оның санасын оятып, адамгершілік тұрғыдан дамуына жол ашады. Бұл идея

қазіргі таңда жаһандану мен әлемдік мәдениеттің ықпалымен тәрбиеленіп жатқан жастар үшін өте өзекті. Әсіресе, мектептерде және жоғары оқу орындарында ұлттық құндылықтарды дәріптеу, патриотизмді нығайту, ұлттық тіл мен мәдениетті сақтау мәселелерінде Мағжан Жұмабаевтың педагогикалық көзқарастарының ойып алар орны бар. Қазіргі қоғамдағы тағы бір маңызды мәселе – адамгершілік қасиеттердің төмендеуі. Мағжан өз шығармаларында әр адамның өзін-өзі жетілдіруі, рухани дамуы арқылы қоғамға пайдалы тұлға болуы керек екендігі туралы айтылған. Бұл идеялар бүгінгі қоғамда моральдық және этикалық тәрбие беру үшін пайдалы. Ол жастарды шынайы адам болуға, өзінің ішкі жан дүниесін түсінуге, өз ортасына адал болуға шақырды.[5]

Мағжан Жұмабаевтың педагогикалық көзқарастары тек әдеби шығармаларымен ғана емес, сондай-ақ тәрбие мен білім беру мәселелерін терең талдау арқылы да қазіргі қоғам үшін ерекше маңызды болып отыр. Оның идеялары жас ұрпақты тәрбиелеу, ұлттық рухты қалыптастыру, адамгершілік пен рухани құндылықтарды дәріптеу тұрғысынан өте маңызды. Мағжанның педагогикалық мұрасын қазіргі заманғы білім беру жүйесіне енгізу, ұлттық тәрбие мен мәдениетті дамыту еліміздің болашағына қосқан үлкен үлес болары сөзсіз.

Мағжан Жұмабаев – қазақ әдебиетінің классигі әрі ұлы педагогы ретінде де тарихта қалды. Мағжанның педагогикасында еркіндік пен шығармашылыққа деген көзқарастар терең мағынаға ие және осы құндылықтар оның тәрбие тұжырымдамасында айрықша орын алады. Мағжан Жұмабаевтың педагогикасында еркіндік адам тұлғасының дамуының негізгі қағидасы ретінде қарастырылады. Еркіндік тек сыртқы шектеулерден босату ғана емес, адамның ішкі жан дүниесі мен рухани әлемін толық танып білуге деген мүмкіндік беретін жағдай ретінде көрінеді. Мағжан баланы еркін, өзін-өзі көрсете алатын, өз ойын ашық білдіре алатын тұлға етіп тәрбиелеуді мақсат тұтты. Ол тәрбиенің мақсаты – балаларды оқуға баулып, ғылым мен өнерге деген қызығушылығын оята отырып, олардың ой-өрісін кеңейту екенін атап көрсеткен.

Мағжан баланың өз пікірін білдіруіне, таңдауға және өзін еркін сезінуге мүмкіндік беретін тәрбие жүйесін ұсынды. Ол тәрбиенің міндеті – баланы қоршаған ортадан, адамдардан немесе қоғамның біржақты көзқарасынан тәуелсіз болуға үйрету болатын. Баланың ішкі еркіндігі, ойлау еркіндігі мен қиялының еркіндігі оны жаңа идеяларға, шығармашылыққа жетелейді деді.

Мағжан балалардың өз таңдауын жасауына, еркін ойлауына барыншы кең мүмкіндік бергенде ғана оның шығармашылық қабілеттері толық ашылады деп есептеген. Бұл еркіндік оларды өмірге, қоғамға, өнерге деген жеке көзқарастарын қалыптастыруға мүмкіндік береді. Мағжан Жұмабаевтың педагогикасында шығармашылыққа да айрықша мән беріледі. Ол шығармашылықты тек өнер саласымен байланыстырып қана қоймай, жалпы адамның ішкі рухани дамуының маңызды бөлігі ретінде қарастырған. Мағжан шығармашылықтың кез келген түрі адамды терең ойлануға, өз сезімдерін еркін жеткізуге, қоғамға пайдалы идеялар ұсынуға мүмкіндік береді деп түсінді.

Шығармашылық еркіндікті қажет етеді, әрі бұл екі ұғым Мағжан педагогикасында бір-бірімен тығыз байланысты болды. Ол баланы тек дайын біліммен қамтамасыз етіп қана қоймай, сонымен бірге оны ойлануға, өзіндік пікірін қалыптастыруға, жаңашылдыққа ұмтылуға үйреткен. Оның педагогикалық жүйесінде шығармашылық тек өнермен, әдебиетпен ғана шектелмей, барлық білім саласына әсер ететін фактор ретінде көрінеді.

Мағжан шығармашылық қабілеттерді дамыту үшін баланың туа біткен қасиеттеріне көңіл бөлу қажет деп санады. Баланың қызығушылықтары мен қабілеттерін анықтап, оларды дамыту жолында жұмыс жасау педагогтың басты міндеті болып табылады. Шығармашылық тек еркін ойлау мен қиялды дамыту арқылы ғана жүзеге асатынын Мағжан өте жақсы түсінген. Мағжан Жұмабаевтың өз шығармашылығы да оның педагогикалық көзқарастарымен тығыз байланысты болды. Оның поэзиясы мен прозасы адамдардың еркіндігі мен шығармашылық әлеуетін ашуға ұмтылған туындылардан тұрады. Ол шығармалары арқылы қазақ халқының ұлттық рухын көтеріп, жастарға еркіндік пен шығармашылықтың қаншалықты маңызды екенін көрсетті. Мысалы, оның «Жүсіп хан»

поэмасында халықтың болашақ үшін күресі, еркіндікке деген құштарлық пен батылдық суреттеледі. Мағжан Жұмабаев ұлттың рухын көтеруге, жас ұрпақты өзінің түпкі мақсаттарына жетуге ұмтылуға шақырды. Оның шығармашылығы жастарды ұлтық санаға, тарихқа, мәдениетке деген сүйіспеншілікке тәрбиелей отырып, еркіндік пен шығармашылықтың рөлін көрсетеді [6]. Мағжан Жұмабаевтың педагогикасындағы тағы бір құндылық – жастарға сенім арту, оларды болашақтың иесі ретінде қарастыру еді. Мағжан жас ұрпаққа үлкен үмітпен қарап, олардың қоғамды өзгертуге, жаңартуға және жаңаша көзқарастар қалыптастыруға қабілетті екендігіне сенім білдірді. Ол қазақ халқының болашағын тек жастардың қолында деп түсінген. «Білімді, саналы жастар – ұлттың жарқын болашағы» деген Мағжанның сөзі осыған дәлел. Оның пікірінше, жастардың білімі мен тәрбиесі елдің дамуына негіз болады, ал жастарға дұрыс сенім мен қолдау көрсету олардың әлеуетін ашуға көмектеседі. Мағжан Жұмабаев жастарға деген сенімін олардың дұрыс бағытта тәрбиеленуінде деп білген. Ол жастарды білімге, ғылымға, өнер мен мәдениетке баулып, ұлттық рухта тәрбиелеуді мақсат еткен. Мағжан жас ұрпақтың ой-өрісін кеңейтіп, оларды өз халқының мәдениеті мен тарихымен таныстыруды маңызды деп есептеген. Ол жастарды өз бетінше ойлап, шешім қабылдай алатын, тәуелсіз тұлға ретінде тәрбиелеуді көздеген. Сенім арту арқылы ғана жастардың шынайы күш-қуаты ашылып, өз қабілеттерін толыққанды жүзеге асыра алатынын атап көрсеткен.

Мағжан Жұмабаев жастарға сенім артып қана қоймай, оларды адамгершілік тұрғыдан тәрбиелеуге де ерекше көңіл бөлген. Оның ойынша, әрбір жас адам тек біліммен ғана емес, адамгершілік қасиеттерімен де бай болуы керек. Мағжан жастарды адалдыққа, әділдікке, мейірімділікке, ізгілікке, қайырымдылыққа тәрбиелеуді мақсат етті. Мағжан Жұмабаевтың педагогикасындағы жастарға сенім идеясы бүгінгі күнде де өзектілігін жоғалтқан жоқ. Ол жастарды болашақтың көшбасшысы ретінде көріп, олардың қабілеттеріне, мүмкіндіктеріне сенім артып, жеке тұлға ретінде қалыптасуына жағдай жасауды мақсат етті. Жастарға сенім арту арқылы ғана олардың толыққанды дамуына, қоғамға пайда келтіруіне мүмкіндік жасауға болады.

Қорытынды

Мағжан Жұмабаевтың педагогикалық көзқарастары қазақ білім беру мен тәрбиесінің дамуына зор үлес қосқан іргелі жүйе болып табылады. Ол ұлттық тәлім-тәрбиені, адамгершілік, еркіндік, шығармашылық және тұлғалық дамуды басты құндылықтар ретінде қарастырды. Мағжан Жұмабаевтың педагогикасында білім мен тәрбие тек ақыл-ойды дамыту ғана емес, рухани, моральдық, адамгершілік қасиеттерді қалыптастыруға да негізделген. Ол әр баланы өз даралығын ашуға, шығармашылыққа ұмтылуға, қоғамға пайдалы тұлға болуға бағыттады. Мағжанның педагогикалық жүйесіндегі басты қағидалардың бірі – жастарға деген сенім. Ол жас ұрпақтың болашақтың иесі екендігіне сенім білдіріп, оларды дұрыс бағытта тәрбиелеуге, біліммен ғана емес, адамгершілікпен, ұлттық құндылықтармен де сусындауға шақырды. Мағжанның педагогикасы арқылы біз жастардың рухани байлығы мен ішкі еркіндігін дамытудың, олардың шығармашылық әлеуетін ашудың маңыздылығын түсінеміз.

Сонымен қатар, Мағжан Жұмабаевтың педагогикасында еркіндік, шығармашылық және этика мәселелері ерекше орын алады. Ол балаға шектеулер қою арқылы емес, оның өзін-өзі тануына, ойлау еркіндігіне жағдай жасай отырып тәрбиелеуді көздеген. Мағжан педагогикасында шығармашылықты дамыту баланың жеке тұлға ретінде қалыптасуында, оның өзіндік ойлау қабілетін жетілдіруде үлкен рөл атқарады. Қорытындылай келе, Мағжан Жұмабаевтың педагогикасы қазіргі қоғамда да өзектілігін жоғалтқан емес, жоғалтпайды да. Оның педагогикалық тұжырымдамалары ұлттық тәрбие мен білім беру жүйесін жетілдіруде маңызды үлгі болып табылары сөзсіз. Мағжанның көзқарастары жастарды ғана емес, барлық адамдарды рухани байлыққа, адамгершілікке, білімге ұмтылуға, қоғамға пайдалы тұлға болуға жетелейтін құнды бағыт болып қала бермек.

ӘДЕБИЕТТЕР

1. Б.Байменова., М. Жұмабайұлының педагогикалық мұрасы, Ұлт тағылымы 2001 ж. № 6
2. М. Жұмабаев., Педагогика. Алматы. 1992 ж
3. С.Сеңкібаев., Мағжанның ұстаздық-тәлімгерлік идеялары және олардың дамуы, Білім 2001 ж. № 3
4. М. Бағыбаева., М.Жұмабаев және ұлттық тәлім-тәрбие, Ұлағат 2003 ж. № 2
5. Сарсенова А., Мағжан Жұмабаевтың педагогикалық мұрасы мен оның қазіргі педагогикамен байланысы, Алматы 2012 ж.
6. Тоқсанбаев Т., Мағжан Жұмабаевтың педагогикалық көзқарастары: тарихи-теориялық талдау, Білім 2001 ж. № 3

REFERENCES

1. B. Baymenova, M. Zhumabayulynyng pedagogikalıq murasy, "Ult taǵylymy" 2001 j. № 6
2. M. Zhumabayev, Pedagogika. Almaty. 1992 j.
3. S. Senkibaev, Magzhannın ustazdyq-talimgerlik ideyaları jane olardyn damu, "Bilim" 2001 j. № 3
4. M. Bagibaeva, M. Zhumabayev jane ulttyq talim-tarbie, "Ulagat" 2003 j. № 2
5. Sarsenova A., Magjan Zhumabayevtyn pedagogikalıq murasy men onın qazirgi pedagogika men baglanısy, Almaty 2012 j.
6. Toqsanbaev T., Magjan Zhumabayevtyn pedagogikalıq kózqarastarı: tarıhı-teoriyalıq taldau, "Bilim" 2001 j. № 3

ПЕДАГОГИКА МАГЖАНА И ЕЁ ЦЕННОСТЬ

Набиева Лаззат Иксатовна

Yessenov University, город Актау, Казахстан
e-mail: Lazzat1.nabiyeva@yu.edu.kz

Аннотация. В статье рассматривается особенность педагогических взглядов Магжана Жумабаева в формировании моральных и духовных ценностей, национальных традиций и культуры в современном обществе. Магжан Жумабаев ставил своей целью воспитание не только умственного развития, но и всесторонне гармоничной личности. Он придавал большое значение раскрытию творческих способностей человека через воспитание и формированию у него способности к свободному мышлению. В своем труде «Педагогика» поэтом подробно рассмотрены вопросы важности национальной школы, роли воспитания и образования в подготовке граждан, полезных для общества. Педагогическое наследие Магжана имеет актуальное значение для современной образовательной системы, так как его идеи направлены на воспитание детей в моральном плане, развитие творческих способностей и сохранение национальных ценностей. В данной статье подробно анализируются педагогические взгляды и идеи великого казахского поэта Магжана Жумабаева. Его педагогическое наследие содержит важные предложения, направленные на развитие национального воспитания и системы образования. В статье особое внимание уделяется вопросам воспитания человека, совершенствования личностного развития и сохранения духовных ценностей нации. Педагогические идеи поэта актуальны и для современной образовательной системы. Идеи воспитания, заложенные в его произведениях, сегодня крайне важны для воспитателей и преподавателей. Статья исследует педагогическое наследие Магжана Жумабаева с новой точки зрения и предлагает пути использования его ценностей в современном обществе. Рассматриваются педагогические взгляды и роль

Магжана Жумабаева в воспитании человека, а также его место в национальной системе образования. В своей творческой деятельности, особенно в труде «Педагогика», он глубоко исследовал вопросы образования и воспитания, подчеркивая важность воспитания, соответствующего национальному характеру. Он настаивал на необходимости формирования личности через воспитание, развития моральных качеств и воспитания патриотизма. Педагогические идеи Магжана основаны на воспитании человека через разум, сердце и душу. Он рассматривал школу не только как учебное заведение, но и как учреждение, формирующее культурное и духовное бытие человечества. Согласно его взглядам, в развитии ребенка огромную роль играют национальные традиции, язык, искусство и литература. В статье обсуждаются педагогическое наследие Магжана Жумабаева и его влияние на современную систему образования. Особо подчеркивается важность развития педагогики на национальной основе и воспитания молодежи через правильное воспитание для того, чтобы подготовить полезных для общества граждан.

Ключевые слова: педагогические установки, национальное воспитание, система образования, воспитание человека, личностное развитие, духовные ценности, современное образование, воспитательная ценность, наследие, исследования, общество.

MAGJAN'S PEDAGOGY AND ITS VALUE

Nabieva Lazzat

Yessenov University, Aktau city, Kazakhstan

e-mail: Lazzat1.nabiyeva@yu.edu.kz

Annotation. Magjan Zhumabaev's pedagogy is a unique system developed based on national education and upbringing. The main feature of his pedagogical views lies in the integration of moral and spiritual values, national traditions, and culture into the education process. Magjan Zhumabaev aimed to nurture not only intellectual development but also a well-rounded, harmonious personality. He emphasized the importance of unlocking a person's creative abilities through upbringing and fostering their capacity for free thinking. In his work "Pedagogy," the poet explores in detail the importance of national schools, the role of education and upbringing in preparing citizens who are useful to society. Magjan's pedagogical legacy is of great relevance to the modern educational system, as his ideas focus on the moral upbringing of children, the development of creativity, and the preservation of national values. This article provides a detailed analysis of the pedagogical views and ideas of the great Kazakh poet Magjan Zhumabaev. His pedagogical legacy contains important suggestions aimed at developing national upbringing and the educational system. The article pays particular attention to the issues of raising a person, improving personal development, and preserving the spiritual values of the nation. The poet's pedagogical ideas remain relevant for the modern educational system. The ideas of upbringing in his works are extremely important for educators and teachers today. The article explores Magjan Zhumabaev's pedagogical heritage from a new perspective and proposes ways to apply his values in modern society. It examines his pedagogical views and role in the upbringing of a person, as well as his place in the national education system. In his creative work, especially in his book "Pedagogy," he deeply explored the issues of education and upbringing, emphasizing the importance of education that aligns with national character. He insisted on the necessity of shaping the personality through upbringing, developing moral qualities, and nurturing patriotism. Magjan's pedagogical ideas are based on the upbringing of a person through the mind, heart, and soul. He saw the school not only as an educational institution but also as an organization that forms the cultural and spiritual being of humanity. According to his views, national traditions, language, art, and literature play a huge role in the development of a child. The article discusses Magjan Zhumabaev's pedagogical legacy and its influence on the modern educational system. It particularly emphasizes the importance of developing pedagogy based on national values and raising the youth through proper upbringing to prepare citizens who will be beneficial to society.

Key words: pedagogical views, national education, education system, human education, personal development, spiritual values, modern education, educational essence, Heritage, Research, Society.